

Analyse

27. september 2022

Sygeplejersker kan få store løngevinster ved at skifte til arbejde i det private

Af Andreas Lund Jørgensen og Emma Terreni

Som et indspark i den aktuelle debat om lønnen blandt offentligt ansatte, har vi undersøgt, hvilken løngevinst sygeplejersker og andre "varme hænder" i gennemsnit kan opnå, ved at skifte fra det offentlige til det private.

Analysen viser:

- Sygeplejersker, der skifter til det private, tjener i gennemsnit over 50.000 kr. mere om året, end deres kollegaer, som bliver i det offentlige. Stigende arbejdstid for dem der skifter til det private er ikke forklaringen.
- Alligevel er det relativt få sygeplejersker, der skifter til det private.
- Den store løngevinst er tilsyneladende drevet af sygeplejersker, der skifter til arbejde indenfor salg af medicin og hospitalsudstyr.
- For de øvrige faggrupper – pædagoger, lærere og SOSU'er – er der ikke løngevinst ved at skifte til det private.

Kontakt

Økonom
Andreas Lund Jørgensen
Tlf. 5041 1237
E-mail alj@kraka.dk

Studertermedarbejder
Emma Terreni
E-mail emt@kraka.dk

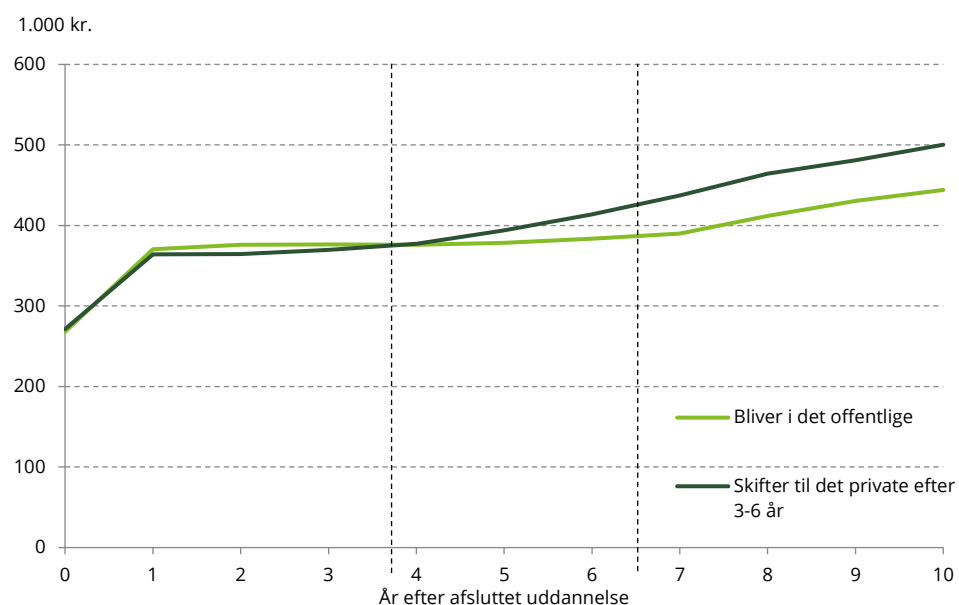
Sammenfatning

Den offentlige debat giver indtryk af, at der er en stigende utilfredshed med de offentlige lønninger og arbejdsforhold. Statsminister Mette Frederiksen har sat de offentlige lønninger på dagsordenen under den igangværende valgkamp, og flere politikere har allerede indikeret, at de er villige til at finde flere penge til aflønning af de såkaldte "varme hænder" i det offentlige.

I forbindelse med afslutningen af sygeplejerskestrejken sidste år, nedsatte regeringen den såkaldte Lønstrukturkomité, der skal kigge nærmere på lønudviklingen i den offentlige sektor. Denne analyse tager hul på debatten, ved at undersøge, om varme hænder i det offentlige ser ud til at være underbetalt ift. hvad de kunne tjene i det private.

Sygeplejersker, der skifter til det private efter at have arbejdet i det offentlige imellem 3-6 år oplever større lønstigninger end deres kollegaer, som ikke skifter, jf. figur 1. Her fremgår det, at dem, der har skiftet til det private, i gennemsnit tjener ca. 56.000 kr. mere om året efter 7-10 år på arbejdsmarkedet.

Figur 1 Betydningen af at skifte til det private for sygeplejerskers årløn

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Blandt sygeplejerskerne, der skifter til det private, er lønfremgangen størst hos de knap 30 pct., som helt forlader deres fag. Denne gruppe står til en gevinst på godt 120.000 kr. årligt, opgjort 10 år efter endt uddannelse. Ca. 60 pct. af dem der skifter til det private, fortsætter med at arbejde som sygeplejersker. Denne gruppe står til en løngevinst på ca. 40.000 kr. årligt efter 10 år.

Generelt er sygeplejerskerne meget loyale overfor det offentlige, idet kun ca. 4 pct. af den population vi har kigget på, vælger at skifte til det private. At et mindretal skifter til det private, kan dog stadig være et problem ift. at skaffe de nødvendige hænder til at levere offentlig service. Og her tyder vores analyse altså på, at lønnen kan være en del af forklaringen på, at offentligt ansatte sygeplejersker søger mod det private.

For andre faggrupper blandt de varme hænder er løngevinsterne mindre eller slet ikke til stede. Folkeskolelærere, der skifter til det private, tjener i gennemsnit det samme, som de lærere, der bliver i det offentlige. For SOSU'er og pædagoger er der en lille forskel i gennemsnitsindkomsten, som dog ikke er statistisk signifikant. Analysen tyder altså på, at det er et særskilt problem for sygeplejerskerne. Det kan isoleret set tale for, at der er større rekrutteringspotentiale ved at hæve sygeplejerskernes løn, end det er tilfældet for SOSU'er, lærer og pædagoger, om end det faktum at sygeplejerskerne generelt er loyale overfor det offentlige, kan trække i den modsatte retning.

Analyse

Offentligt ansattes løn er blevet en del af valgkampen

Den offentlige debat giver indtryk af, at der er en stigende utilfredshed med de offentlige lønninger og arbejdsforhold. Statsminister Mette Frederiksen har sat de offentlige lønninger på dagsordenen under den igangværende valgkamp, og flere politikere har allerede indikeret, at de er villige til at finde flere penge til aflønning af de såkaldte "varme hænder" i det offentlige.

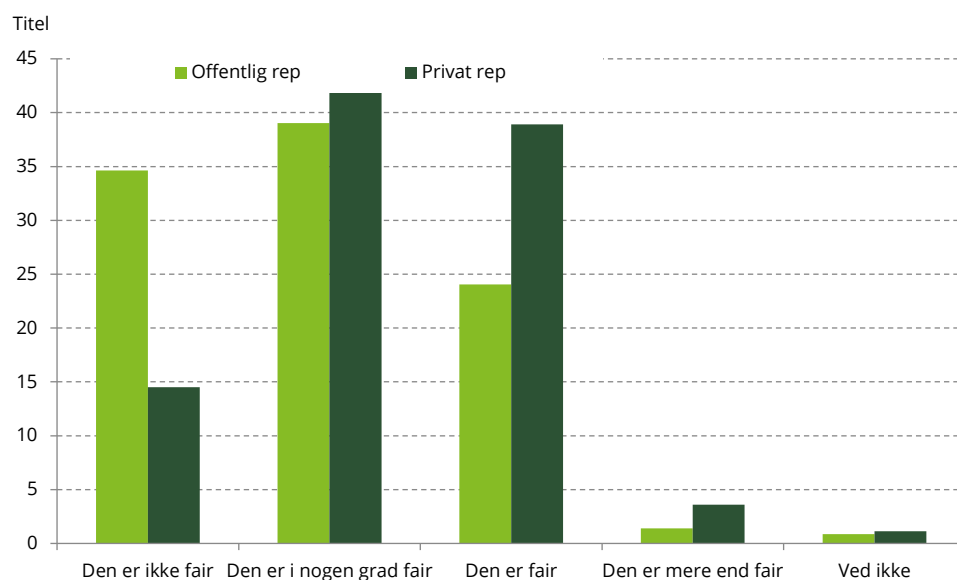
Er "varme hænder" underbetalt i det offentlige?

I forbindelse med afslutningen af sygeplejerskestrejken sidste år, nedsatte regeringen den såkaldte Lønstrukturkomité, der skal kigge nærmere på lønudviklingen i den offentlige sektor. Denne analyse tager hul på debatten, ved at undersøge, om varme hænder i det offentlige ser ud til at være underbetalt ift. hvad de kunne tjene i det private.

Survey blandt offentlige peger på utilfredshed med løn

En spørgeskemaundersøgelse, som Epinion har gennemført for Kraka-Deloitte i forbindelse med denne rapport, peger på, at knap 60 pct. af de offentligt ansatte har overvejet at søge væk fra deres job indenfor det sidste år. Heraf angiver de fleste en højere løn, som den primære årsag til at overveje et jobskifte. Spørgeskemaundersøgelsen viser da også, at offentligt ansatte i mindre grad end privatansatte opfatter deres løn som værende fair, jf. figur 1. Måske derfor overvejer mange offentligt ansatte at skifte til det private. Blandt de offentligt ansatte i vores spørgeskemaundersøgelse, har ca. hver tredje overvejet at skifte til det private indenfor det sidste år.

Figur 1 Holdning til egen løn

Anm.: Svar på spørgsmålet "Synes du din løn er fair?". Baseret på hhv. 692 offentligt ansatte og 381 privat ansatte.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse, som Epinion har foretaget for Kraka-Deloitte.

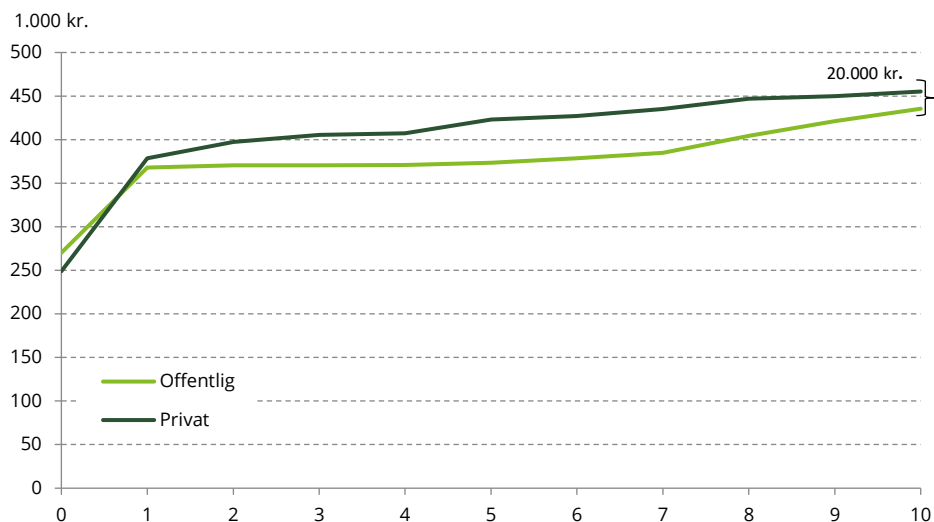
Undersøger lønpræmie for varme hænder i det private

I resten af afsnittet fokuserer vi på de varme hænder, og i særdeleshed sygeplejerskerne. Vi viser, hvad uddannede sygeplejersker i gennemsnit kan forvente at tjene ved at arbejde i hhv. det private og offentlige. I slutningen af dette afsnit viser vi også, hvordan det forholder sig hos andre faggrupper blandt de såkaldte "varme hænder".

Uddannede sygeplejersker tjener mere i det private

Privatansatte sygeplejersker har en højere løn end offentligt ansatte, de første ti år efter endt uddannelse, jf. figur 2, der viser den gennemsnitlige årsløn inkl. indbetalinger på arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger. Her er der betinget på, at de skal være uddannede sygeplejersker og beskæftigede i alle 10 år. Den samme person kan godt indgå både i det private og det offentlige i forskellige år hen over perioden.

Figur 2 Årsløn for offentlige og private sygeplejersker efter år efter afsluttet uddannelse, uddannelsesårgange 1995-2010

Anm.: Førsteaksen angiver antallet af år efter endt uddannelse. Datasættet består af sygeplejersker, som er beskæftiget i alle 10 år. Hver enkelt sygeplejerske godt kan skifte mellem det offentlige og det private, og dermed indgå i forskellige sektorer på forskellige tidspunkter. Lønnen er angivet i 2020-priser (fremskrevet med det statslige lønindeks) og dækker over erhvervsindkomst og indbetalinger på arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger. Lønforskellen på 20.000 kroner mellem de to grupper efter 10 år på arbejdsmarkedet er statistisk signifikant.

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

Sygeplejersker, som skifter fra det offentlige til det private

Meget af debatten om sygeplejerskerne har handlet om dem, der vælger at forlade det offentlige til fordel for det private. Derfor er det også relevant at kende sygeplejerskernes mulige gevinst ved at skifte væk fra det offentlige. Her skal man dog være varsom med at bruge resultaterne fra figur 2, da der kan være systematiske forskelle på personer, som starter hhv. i det offentlige og private. Vores spørgeskemaundersøgelse viser, at ansatte i den offentlige sektor generelt motiveres mere af, at deres arbejde skaber værdi for andre, mens privatansatte i højere grad motiveres af løn. Hvis det afspejler grundlæggende personlighedstræk, kan det påvirke analysens resultater.

Vi undersøger også gevinsten ved at skifte fra offentlig til privat

Derfor fokuserer vi på en gruppe, der alle starter i det offentlige

For at få en mere sammenlignelig gruppe, fokuserer resten af analysen derfor på uddannede sygeplejersker, som arbejder mindst tre år i det offentlige umiddelbart efter endt uddannelse. For denne gruppe undersøger vi, om offentligt ansatte, der sidenhen skifter til det private, oplever større lønstigninger end offentligt ansatte, der ikke skifter sektor.

Sammenligner folk, der bliver i offentlig eller skifter til privat

Vi følger sygeplejersker, der afslutter deres uddannelse i årene 1995-2010 og har været i beskæftigelse i de efterfølgende 10 år. Denne gruppe opdeles efter hvorvidt de har arbejdet i det offentlige i alle 10 år eller om de skifter til det private efter 3-6 år i det offentlige (dvs. starter i det private i år 4, 5, 6 eller 7). For at gøre lønninger sammenlignelig på tværs af forskellige kalenderår, er der deflateret med det statslige lønindeks.

Større lønstigninger for sygeplejersker, som skifter til privat

Sygeplejersker, der skifter til det private efter at have arbejdet i det offentlige imellem 3-6 år oplever større lønstigninger end deres kollegaer, som ikke skifter, jf. figur 3.a. Her fremgår det, at dem, der har skiftet til det private, i gennemsnit tjener ca. 56.000 kr. mere om året efter 7-10 år på arbejdsmarkedet.

Men det er relativt få, som faktisk skifter

Blandt populationen af sygeplejersker, der er færdiguddannede i årene 1995-2010 og er i beskæftigelse i de 10 efterfølgende år, skifter 685 personer ud af i alt 17.149 til det private efter 3-6 års uafbrudt beskæftigelse i det offentlige. Det svarer til ca. 4 pct, hvilket kan siges at være relativt begrænset, ift. den betydelige lønpræmie, sygeplejerskerne kan opnå ved at skifte.

Ændret arbejdstid ser ikke ud til at være forklaringen

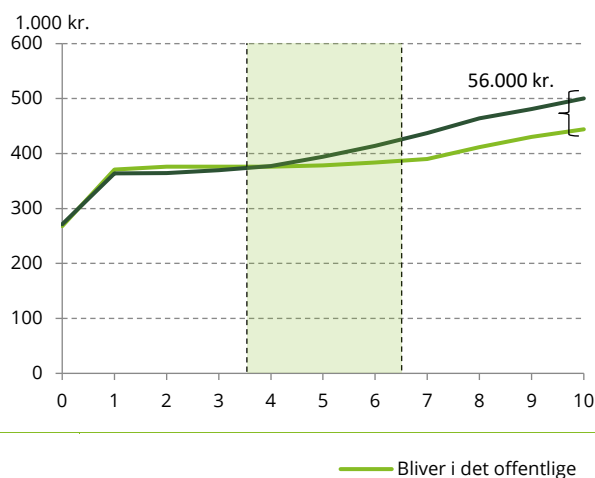
For at sikre, at lønstigningen forbundet med et skifte til det private ikke blot skyldes højere arbejdstider, har vi også undersøgt, hvilken betydning skiftet har for arbejdstiden. Der er en række problemer med at opgøre arbejdstid over en længere periode, hvorfor man skal være meget varsom med at konkludere for skarpt på udviklingen.¹ Overordnet finder vi dog ikke tegn på, at den højere løn skulle være drevet af højere arbejdstid, jf. figur 3.b.

Ingen tegn på stagneret indkomst som motivation til skift

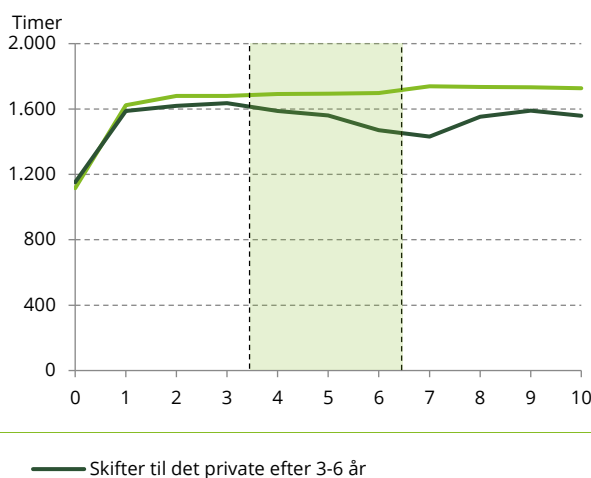
Man kunne forestille sig, at offentligt ansatte er mere tilbøjelige til at skifte til det private, hvis deres løn er stagneret over en periode. Der er imidlertid ikke noget ved resultaterne, som indikerer, at det skulle være tilfældet. Udviklingen i gennemsnitsindkomsten blandt dem, der bliver i det offentlige og dem, der skifter, er tilnærmelsesvis ens frem til tidspunktet for skiftet. Det tyder endvidere på, at de to grupper er nogenlunde sammenlignelige, hvilket styrker robustheden af analysen.

Figur 3 Betydningen af at skifte til det private for sygeplejersker, uddannelsesårgange 1995-2010

Figur 3.a Årsløn

Figur 3.b Arbejdstid (uddannelsesårgange 2002-2010)

Anm.: Førsteaksen angiver eventtiden, hvor eventtid=1 svarer til det første år i beskæftigelse efter endt uddannelse. De stiplede linjer og den grønne skravering angiver det interval, hvori den ene gruppe skifter til det private. Det betyder, at fra år 7 og frem er alle sygeplejerskerne, der skifter til det private, skiftet. Indkomsten er angivet i 2020-priser (fremskrevet med det statslige lønindeks) og dækker over erhvervsindkomst og arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger. Arbejdstid er her opgjort som normaltimer. Disse er kun tilgængelige fra 2002 og frem. Derfor er figur 1.b baseret på de årgange af sygeplejersker, som blev færdige fra og med år 2002, mens figur 1.a er baseret på alle årgange fra 1995 og frem. Det samme billede tegner sig, hvis man i stedet for normaltimer ser på præsterede timer eller andelen af deltidsansatte. Lønforskellen på 56.000 kroner mellem de to grupper efter 10 år på arbejdsmarkedet er statistisk signifikant.

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger

Lønstigning er størst hos dem, der forlader deres fag i det private

Hvad laver sygeplejerskerne i det private?

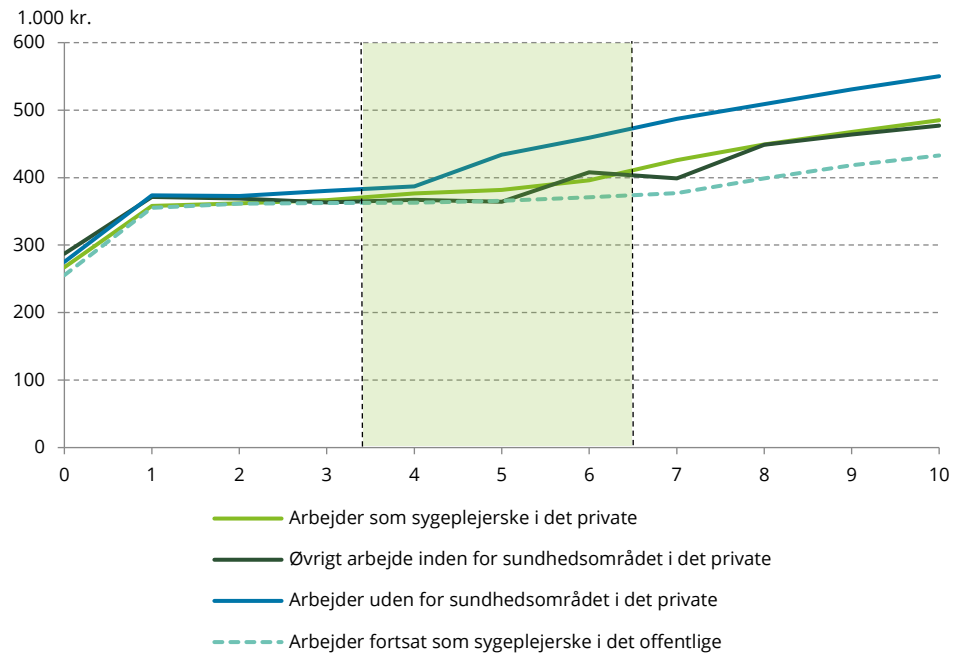
Blandt sygeplejerskerne, der skifter til det private, er lønfremgangen størst hos den gruppe, som helt forlader deres fag, jf. figur 4. De sygeplejersker, som fortsætter inden for deres fag i det private, oplever stadig en højere lønfremgang end de offentlige, men når aldrig samme niveau, som dem der forlader faget helt. Knap 60 pct. af de sygeplejersker, der skifter til det private, fortsætter som sygeplejersker, mens 30 pct. forlader faget helt. De sidste godt 10 pct. varetager arbejde inden for sundhedsområdet, som ikke kan klassificeres som sygeplejerskearbejde.

Privatansatte sygeplejersker behøver ikke være et problem

Der kan være forskellige holdninger til, om det er rimeligt, at sygeplejersker i gennemsnit kan tjene ca. 40.000 kr. mere om året ved at arbejde med sygeplejerskegerningen i det private. Det kan være et problem i forhold til at rekruttere sygeplejersker til det offentlige, men ud fra et samfundsmæssigt perspektiv, er det ikke et stort problem, så længe sygeplejerskerne udfører tilsvarende opgaver i det private.

¹ Se Jørgensen og Terreni (2022) for en uddybende undersøgelse af arbejdstiden i det offentlige og private.

Figur 4 Indkomstudvikling hos sygeplejersker, der skifter til det private efter 3-6 år i det offentlige

Anm.: De stiplede linjer og den grønne skravering angiver det interval, hvori den ene gruppe skifter til det private. Det betyder, at fra år 7 og frem er alle sygeplejerskerne, der skifter til det private, skiftet. Sygeplejerskerne, der skifter til det private, opdeles i 3 grupper: 1) dem, der fortsætter med at være sygeplejersker blot i det private, 2) dem, der fortsat beskæftiger sig med noget inden for deres fag bare ikke som sygeplejersker i det private og 3) dem, der helt forlader faget. Sorteringen på, hvad personerne laver i det private er udelukkende baseret på deres arbejdsfunktion det første år i det private og kan således godt ændre sig efterfølgende. Indkomsten er angivet i 2020-priser (fremskrevet med det statslige lønindeks) og dækker over erhvervsindkomst og arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger.

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

Mange skifter til salg af medicin og hospitalsudstyr...

Blandt de sygeplejersker, der forlader sygeplejerskegerningen, skifter knap 30 pct. til et sælgerarbejde. Det svarer til 8 pct. af de sygeplejersker, der skifter fra det offentlige til det private. For hovedpartens vedkommende er der tale om salg af medicinalvarer og hospitalsudstyr, hvor man må formode, at sygeplejerskerne kan udnytte den ekspertise, de har opbygget via arbejde/uddannelse.

... hvilket heller ikke er problem for samfundsøkonomien

Ud fra et samfundsøkonomisk perspektiv, er det heller ikke et problem, at sygeplejerskerne bruger deres uddannelse og erfaring uden for sundhedssektoren, da man må forvente, at lønnen svarer nogenlunde til den værdi, de skaber. Samtidig kan man ikke tale om "spildt uddannelse", så længe arbejdet netop beror på deres fagspecifikke viden.

Skift til mindre produktive erhverv er skidt for velstanden

Blandt sygeplejerskerne, der forlader sygeplejerskegerningen, skifter ca. hver fjerde til et arbejde med lavere løn, hvoraf hovedparten skifter til forskellige former for kontor- og sekretærarbejde. For den enkelte sygeplejerske kan der være gode grunde til at skifte til et job med lavere løn, fx hvis arbejdstiden er lavere eller arbejdsforholdene opfattes som værende bedre. For samfundet vil det dog betyde et velstandstab, idet denne gruppe - ud fra et snævert økonomisk perspektiv - bidrager med mindre (i form af lavere skattebetalinger), end hvis de havde fortsat som sygeplejersker.

Mulighed for højere løn i det private for off. sygeplejersker

Om sygeplejerskernes jobskifter er et problem for samfundets velstand, kommer altså an på hvilken type arbejde, de søger hen til. Men uanset om der er tale om skift til højt- eller lavtlønnet arbejde i det private, vil det være et problem ift. at skaffe de nødvendige hænder til at levere offentlig service. Og her tyder vores analyse altså på, at lønnen kan være en del af forklaringen på, at offentligt ansatte sygeplejersker søger mod det private.

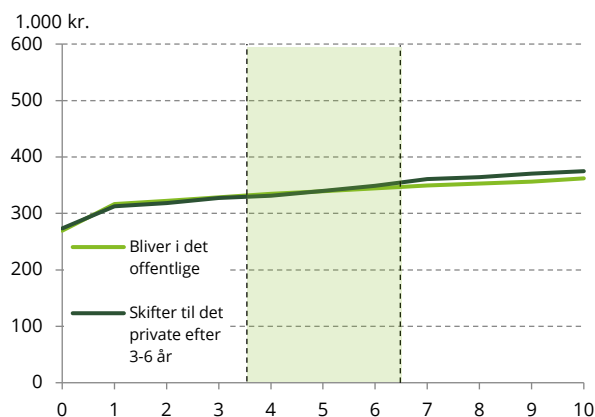
Ikke lige så store løngevinst hos andre faggrupper

For andre faggrupper blandt de varme hænder er løngevinsterne mindre eller slet ikke til stede, jf. figur 5. Folkeskolelærere, der skifter til det private efter 3-6 år i det offentlige, tjener i gennemsnit det samme, som de lærere, der bliver i det offentlige. For SOSU'er og pædagoger er der en lille forskel i gennemsnitsindkomsten, som dog ikke er statistisk signifikant.

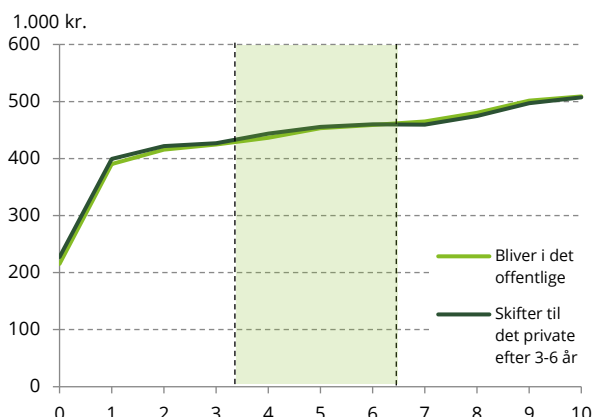
Der kan være flere årsager til, at det netop er sygeplejerskerne, der kan tjene gode penge i det private. En tidligere Kraka-Deloitte rapport viser, at sygeplejerskerne – målt på bl.a. gymnasiekarakterer – er en stærk faggruppe, hvilket kan være med til at gøre dem attraktive for arbejdsgivere i det private.²

Figur 5 Betydningen af at skifte til det private for andre faggrupper, 1995-2020

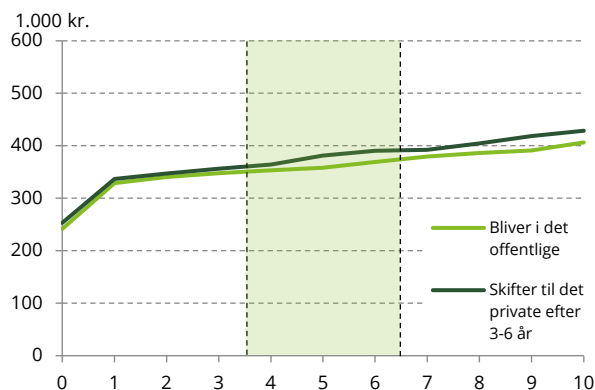
Figur 5.a SOSU'er

Figur 5.b Lærere

Figur 5.b Pædagoger

Anm.: De stiplede linjer og den grønne skravering angiver det interval, hvori den ene gruppe skifter til det private. Det betyder, at fra år 7 og frem er alle, der skifter til det private, skiftet.

Kilde: Danmarks Statistiks registre & egne beregninger.

Størst potentiale i at hæve sygeplejerskers løn?

Analyse tyder således på, at det offentlige har en udfordring med at konkurrere på sygeplejerskernes løn med det private. Analysen viser også, at det er et særskilt problem for sygeplejerskerne. Det kan isoleret set tale for, at der er større rekrutteringspotentiale ved at hæve sygeplejerskernes løn, end det er tilfældet for SOSU'er, lærer og pædagoger.

² <https://sgnation.dk/rapporter/mission-possible-the-welfare-state-towards-2040>